

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

Negende zondag door het jaar

Deuteronomium 11, 18.26-28 • Psalm 31 • Brief aan de Romeinen 3, 21-25a.28 • Matteüs 7, 21-27

De daad bij het woord

De eerste lezing is genomen uit Deuteronomium. Dat boek bevat de laatste grote toespraak van Mozes tot het volk in de woestijn. Mozes drukt het volk op het hart Gods weldaden tijdens de uittocht en de woestijntocht niet te vergeten en trouw te blijven aan de woorden van het verbond. „Prent ze in uw hart en in uw ziel, bind ze als een teken op uw hand en draag ze als een band om uw voorhoofd.” In het orthodoxe jodendom leidde dit voorschrift tot de praktijk van de *tefillin* of gebedsriemen, die tijdens het gebed om het hoofd en om de arm worden gedragen. Aan elke gebedsriem is een gebedsdoosje bevestigd, met daarin teksten uit de Tora.

„Zo stel ik u heden zegen voor en vloek.” Het spreken over ‘zegen’ en ‘vloek’ behoort tot het literaire genre van de verbondsteksten. Wie trouw blijft aan het verbond, mag zegen verwachten. Wie de woorden van het verbond in de wind slaat, onheil. Het is een manier om de mensen voor hun verantwoordelijkheid te plaatsen en het belang van hun vrije beslissing te onderstrepen. Verderop in Deuteronomium klinkt het als volgt: „Leven en dood houd ik u voor, zegen en vloek. Kies dan het leven (...) door de Ene, uw God, te beminnen, naar Hem te luisteren en aan Hem gehecht te blijven” (Deuteronomium 30, 19). De lezing bereidt ons voor op het slot van de Bergrede in de evangelielezing, waar de twee levenshoudingen – trouw en ontrouw aan de woorden van Jezus – eveneens tegenover elkaar worden gesteld.

Het contrast tussen beide levenshoudingen wordt in de evangelielezing op twee manieren uitgewerkt. Er is een tegenstelling tussen degenen die de wil van de Vader doen en degenen die ongerechtigheid doen. De eersten zullen binnengaan in het Koninkrijk der hemelen. De laatsten mogen „Heer, Heer!” roepen zoveel zij willen, zij worden met klem veroordeeld. Dan volgt de dubbele gelijkenis over het huis op de rots of op het zand, die dezelfde tegenstelling illustreert. Wie Jezus’ woord hoort en ernaar handelt, is als een verstandig man die zijn huis op rotsgrond bouwde. Wie Jezus’ woord hoort en er niet naar handelt, is als een dwaas die zijn huis bouwde op het zand.

De boodschap is telkens dezelfde. Jezus spreekt zijn volgelingen én al zijn toehoorders aan. Hij waarschuwt voor de kloof tussen leer en leven. Het volstaat niet de juiste leer te verkondigen en „Heer, Heer!” te roepen. De leer moet ook in praktijk worden gebracht. Jezus wil de daad bij het woord. Wat christenen geloven en aan anderen verkondigen, moet ook blijken uit hun concrete levenswijze.

Bij Paulus in de tweede lezing horen we schijnbaar een ander geluid. „Ik beweer dat de mens gerechtvaardigd wordt door te geloven, niet door de wet te onderhouden”, schrijft hij. Wie heeft nu gelijk? Mozes en Jezus die zeggen: de daad bij het woord, onderhoud de geboden, „het geloof zonder de werken is dood”? Of Paulus die zegt: niet door de werken, enkel door het geloof word je gerechtvaardigd? Sluiten die beide visies elkaar uit? Neen, ze vullen elkaar aan.

Het is overduidelijk dat een geloofsovertuiging tot uiting moet komen in concrete daden. Wie zegt in de bevrijdende God van de uittocht te geloven – een God die partij kiest voor de zwaksten en die zorg draagt voor weduwen en wezen, armen en vreemdelingen – maar zelf niet geraakt wordt door het onrecht in de wereld en er niets aan tracht te doen, die maakt zichzelf iets wijs. Paulus was het daar ongetwijfeld mee eens. In de brief aan de Galaten – waarin hij het thema ‘niet door de werken, maar door het geloof’ eveneens behandelt – verwijt hij in één adem aan Petrus dat hij zijn vrome woorden niet omzet in daden en dus huichelachtig is (zie Galaten 2, 11-21).

Waar Paulus tegen reageert, is de misvatting dat het onderhouden van de Tora een ‘verdienste’ is waardoor men automatisch wordt gered. Waardoor men als het ware rechten kan doen gelden tegenover God. De Tora is echter een geschenk en het geloof is een gave. Wie dat dankbaar erkent én het niet bij woorden laat, maar er ook naar handelt, die is op de goede weg.

PAUL KEVERS

NEGENDE ZONDAG DOOR HET JAAR - 1 juni 2008

Eerste lezing *Deuteronomium 11, 18.26-28*

Mozes sprak tot het volk:

„Prent mijn woorden in uw hart en in uw ziel, bind ze als een teken op uw hand en draag ze als een band om uw voorhoofd.”

„Zo stel ik u heden zegen voor en vloek: zegen als gij gehoorzaamt aan de geboden van de Heer, die ik u heden geef; vloek als gij aan zijn geboden niet gehoorzaamt en afwijkt van de weg die ik u heden voorschrijf, door achter andere goden aan te lopen, die gij niet kent.”

Tweede lezing *Brief aan de Romeinen 3, 21-25a.28*

Broeders en zusters,

Nu is, buiten de wet om, Gods gerechtigheid openbaar geworden, waarvan de wet en de profeten getuigenis afleggen: Gods gerechtigheid, die zich door het geloof in Jezus Christus meedeelt aan allen die geloven, zonder enig onderscheid. Want allen hebben gezondigd en allen zijn verstoken van de goddelijke heerlijkheid. En allen worden zij om niet door zijn genade gerechtvaardigd, krachtens de verlossing die in Christus Jezus is. Hem heeft God, voor wie gelooft, aangewezen als zoenoffer door zijn bloed.

Ik beweer dat de mens gerechtvaardigd wordt door te geloven, niet door de wet te onderhouden.

Evangelie *Matteüs 7, 21-27*

In die tijd zei Jezus tot zijn leerlingen:

„Niet ieder die tot Mij zegt: ‘Heer, Heer!’ zal binnengaan in het Koninkrijk der hemelen, maar hij die de wil doet van mijn Vader die in de hemel is. Velen zullen op die dag tot Mij zeggen: ‘Heer, Heer, hebben wij niet in uw Naam geprofeteerd en hebben wij niet in uw Naam duivels uitgedreven en in uw Naam veel wonderen gedaan?’ Maar dan zal Ik hun onomwonden verklaren: ‘Nooit heb Ik u gekend; gaat weg van Mij, gij die ongerechtigheid doet!’”

„Ieder nu, die deze woorden van Mij hoort en ernaar handelt, kan men vergelijken met een verstandig man die zijn huis op rotsgrond bouwde. De regen viel neer, de bergstromen kwamen omlaag, de storm stak op en zij stortten zich op dat huis, maar het viel niet in, want het stond gegrondvest op de rots.”

„Maar ieder die deze woorden van Mij hoort, doch er niet naar handelt, kan men vergelijken met een dwaas die zijn huis bouwde op het zand. De regen viel neer, de bergstromen kwamen omlaag, de storm stak op en zij beukten dat huis, zodat het volledig verwoest werd.”